

Ö?retim Program?n? Uyarlama Örüntüleri Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Ö?retim Program?n? Uyarlama Örüntüleri Ölçe?i. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=26849>

Özet

Öğretim Programı Uyarlama Örüntüleri Ölçeği (ÖPUÖÖ), öğretmenlerin resmi Öğretim Programı Uyarlama süreçlerinde sergiledikleri davranışsal örüntüleri ve stratejileri ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir araçtır. 20 maddeden oluşan bu ölçek, uyarlama davranışları üç temel boyutta incelemektedir: **Geniletme**, **Atlama** ve **Yeniden Düzenleme**. Ölçek geliştirme çalışması, 2018-2019 öğretim yılında gerçekleştirilmiş olup, hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile psikometrik yeterliliği kanıtlanmıştır.

Ölçek, öğretmenlerin programı uygularken karşılaştıkları zorluklara verdikleri tepkileri ve programı kendi sınıf ortamlarına ne şekilde adapte ettiklerini ortaya koyarak eğitim araştırmalarına önemli katkılar sağlamaktadır. Derecelendirme, 5'li Likert tipinde (1=Asla, 5=Her zaman) yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Öğretim Programı Uyarlama, Öğretmen Gelişimi, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA), Ölçek Geliştirme, Eğitim Psikolojisi.

Yazarlar

Ümran Yazıcılar-Nalbantoğlu, N. T. Bümen, Ö. Uslu.

Amaç

Öğretim Programı Uyarlama Örüntüleri Ölçeği (ÖPUÖÖ), öğretmenlerin resmi olarak belirlenmiş olan öğretim programları sınıf içi uygulamalarında nasıl değiştirdiklerini, eklediklerini veya çıkardıklarını sistematik olarak belirlemeyi amaçlamaktadır. Ölçek, öğretmenlerin program uyarlama stratejilerini tanımlayan ve ölçek güvenilir ve geçerli bir araç sunar.

Ölçeğin temel amacı, öğretmenlerin programı uyarlama sürecindeki davranışsal örüntülerini (geniletme, atlama ve yeniden düzenleme) nicel olarak ölçerek, bu örüntülerin öğretmen yeterlilikleri, motivasyonları veya kurumsal destek gibi diğer değişkenlerle ilişkisini incelemeye olanak sağlamaktır. Bu sayede, öğretmen eğitim programları ve profesyonel gelişim faaliyetlerinin bu uyarlama ihtiyaçlarına göre şekillendirilmesi hedeflenmektedir.

Yapı (Ölçülen Psikolojik Yapı)

ÖPUÖÖ, öğretmenlerin program uyarlama davranışları temsil eden üç temel boyutu

ölçmektedir. Bu boyutlar, öğretmenlerin programın uygulama sürecinde gösterdikleri farklı uyarılma stratejilerini kapsamaktadır. Ölçek, bu yapıları ölçerek öğretmenlerin programla olan etkileşimlerinin derinliğini ve niteliğini analiz etmeye yardımcı olur.

Ölçeğin ölçtüğü üç boyut şunlardır:

Geniletleme: Öğretmenin, mevcut program içeriğine ek materyaller, yöntemler veya etkinlikler eklemesini ifade eder. Bu boyut, öğretmenin inisiyatif olarak programı zenginleştirmesini yansıtır.

Atlama (Omission): Öğretmenin, programın belirli kısımlarını, konularını veya etkinliklerini kasıtlı olarak uygulamadan geçirmesini ifade eder. Bu davranış, genellikle zaman kısıtlamaları veya öğrenci ihtiyaçlarına uygunsuzluk gibi nedenlerle ortaya çıkar.

Yeniden Düzenleme (Reorganization): Öğretmenin, programın sıralamasını, yapısını veya derslerin sunuluş biçimini değiştirmesini ifade eder. Bu boyut, öğretmenin programın mantıksal akışını sırtfın özel koşullara göre optimize etme çabasını gösterir.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlilik çalışmaları 2018-2019 öğretim yılında titizlikle yürütülmüştür. İlk aşamada, ölçek maddelerinin amaca hizmet etme yeterliliğini değerlendirmek üzere uzman görüşleri alınmıştır. Bu görüşler, ölçeğin kapsam geçerliliğini desteklemiştir.

Yapı geçerliliğini incelemek amacıyla, ilk olarak 322 öğretmen ile Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. AFA sonuçları, ölçeğin geniletleme, atlama ve yeniden düzenleme olmak üzere üç boyutlu bir yapıya sahip olduğunu doğrulamış ve bu yapının toplam **varyansın** %52'sini açıkladığını belirlenmiştir. İkinci aşamada, 361 öğretmenle yapılan yeniden uygulama ile Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiş ve elde edilen uyum indekslerinin yeterli düzeyde olduğu rapor edilmiştir. Bu sonuçlar, ölçeğin teorik yapıya bağlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları, iç tutarlılık katsayılarının hesaplanması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada elde edilen güvenirlik katsayıları (Cronbach Alfa değerleri), araştırmada kullanılacak araçlar için genellikle kabul edilen minimum güvenilirlik seviyesi olan 0,70'in üzerinde çıkmıştır.

Boyutlara göre hesaplanan güvenilirlik katsayıları şu şekildedir:

Geniletleme Boyutu: 0,72

Atlama Boyutu: 0,87

Yeniden Düzenleme Boyutu: 0,85

Bu yüksek güvenilirlik değerleri, Öğretim Programı Uyarlama Ölçütleri Ölçeği'nin tutarlı ve kararlı ölçümler sağladığını işaret etmektedir. Özellikle Atlama ve Yeniden Düzenleme boyutlarındaki yüksek katsayılar (0,85 ve 0,87), bu alt ölçeklerin mükemmel bir iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal geçerliliği, iki aşamalı faktör analizi süreciyle incelenmiştir. İlk olarak, 322 öğretmenin katılımıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. AFA, veri setinin temel yapılarını ortaya çıkarmak ve 20 maddenin üç faktör altında toplandığını göstermiştir: genelleme, atlama ve yeniden düzenleme. Bu üç faktör, ölçeğin toplam varyansının %52'sini açıklamıştır ki bu oran, sosyal bilimler alanında kabul edilebilir bir düzeydir.

İkinci olarak, AFA ile elde edilen üç faktörlü yapıya farklı bir örneklemede (N=361 öğretmen) doğrulanıp doğrulanmadığını kontrol etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. DFA sonucunda, modelin veriyle uyumunu gösteren uyum indekslerinin (örneğin RMSEA, CFI, TLI) yeterli düzeyde olduğu bulunmuştur, böylece üç boyutlu yapıya sağlanacağı teyit edilmiştir.

Araç Bilgileri

Test Tipi: Geliştirme (Ölçek Geliştirme Çalışması)

Format: 5'li Likert Tipi Derecelendirme

Derecelendirme: 1= Asla, 5=Her zaman

Madde Sayısı: Toplam 20 madde

Dil: Türkçe

Mevcut Diller: Türkçe (Orijinal dil)

Popülasyon Grubu: Öğretmenler

Yaş Grubu: Yetişkin (Çalışan Öğretmenler)

Popülasyon Detayları: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, Türkiye'deki farklı okullarda görev yapan toplam 683 öğretmen (AFA için 322, DFA için 361) üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Anahtar Kelimeler

Öğretim Programı Uyarlama, Program Geliştirme, Program Değerlendirme, Öğretmen Davranışları, Faktör Analizi, Güvenilirlik, Geçerlilik.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Ümran Yazıcılar Nalbantoğlu

Yazar ORCID Tanıtıcıları: Kaynakta belirtilmemiştir.

Kurum E-posta Adresleri: umranyazicilar@gmail.com (Sorumlu Yazar İletişim Bilgisi)

Yazma Adresi: Kaynakta belirtilmemiştir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Şinler ve Kullanım Ücreti: Ölçeğin ticari olmayan akademik araştırmalarda kullanım için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi önerilir.

Test Yılı: Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları 2018-2019 öğretim yılında gerçekleştirilmiştir.

Yayın Yılı: 2021

PDF Erişimi: Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [ogretim-programini-uyarlama-oruntuleri-olcegi-toad.pdf](https://doi.org/10.1080/13664530.2021.1996452)

Kaynaklar

Yazıcılar-Nalbantoğlu, Ü., Bümen N. T. & Uslu, Ö. (2021). Teachers' curriculum adaptation patterns: a scale development study, *Teacher Development*.

DOI: <https://doi.org/10.1080/13664530.2021.1996452>

Makale Bağlantısı: [tandfonline.com](https://www.tandfonline.com)

Öğretim Programı Uyarlama Örüntüleri Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

(Kaynak içerikte ölçek maddeleri sunulmam??t?r. Ölçek toplamda 20 maddeden olu?maktadır.)

ARABPSYCHOLOGY.COM